

VASILIS G. FRANGOPULOS

Leneșul și călugăria

Traducere din limba greacă și note:
protopresbiter dr. Gabriel Mândrilă

editura
Σοφία

București

– Spune-mi, părinte Stávros, o să m-ajutri ori o să mă lași să fierb în sutul propriu? Haide, de sufletul răposaiilor noștri! Așa, în numele prieteniei noastre!

– Ține bine scara, bre binecuvântate, că altminteri o să-ți cădem în cap și eu, și lădița și o să dăm de necez...

– Crăpa-mi-ar capul în mii de bucăți, ca să-mi găsesc liniștea și să nu mai trec prin ceea ce trec!

– Ferească Dumnezeu!, își făcu clericul semnul crucii în grabă și iarăși apucă iute cu mâna un alt ram.

– N-ar fi trebuit să fie Anéstis în locul tău și să culeagă lă-măile, iar nu dumneata, om bătrân, să te cațeri prin copaci asemenea Chitei lui Tarzan?

– Dar l-au găsit că suferă de acrofobie, rău de înălțime. Ce să facă și el?

– De ce anume suferă? Singur și-a pus diagnosticul ăsta! S-a dus la un medic, pretinzând că are rău de înălțime. Da' ce, există vreo analiză de sânge ca medicul să-și poată da seama dacă-și bate joc de el sau nu? Și dacă-i este frică de înălțime, cum șpui, de ce n-a venit măcar să care el lădițele ori, cel puțin, să țină scara în locul meu, care am asemenea dureri de mâini? La urma-urmei, sunt tatăl lui!

– A spus că azi are o treabă urgentă!

– Vezi să nu-l cred! Ce treabă urgentă să aibă cineva fără nici o ocupație, pe deasupra și leneș?

– Bre binecuvântate, eu sunt om discret, mă știi, nu întreb amănunte. Băiatul nu mi-ar fi spus minciuni!

– Amăgește pe toată lumea, numai că tu nu vrei să vezi datorită iubirii pe care i-o porți. De asta-ți spun: fă-mi hatârul acesta și n-o să-ți mai cer niciodată nimic.

– Țsta nu-i un hatâr, bre binecuvântate! Mi-ai pus cuțitul la gât de zece zile și-mi ceri ceva absurd... Lămâia asta e cărn-oasă, pune-o deoparte pentru dulceață...

– Nimic nu este absurd pentru părintele unui copil, zi-se și, dus pe gânduri, așeză lămâia în grămadă, la un loc cu celelalte.

– Deznădejdea e un păcat și vădește lipsa de încredere în Dumnezeu!

– A, să te bucuri până la adânci bătrâneți de ce ai! Nu începe iar cu chestiile tale popești când mă vezi că fierb!

– Bine, bre binecuvântate, ți-am zis și eu, sârmanul, o vorbă de duh... Ți-am spus de o sută de ori: fă-i propunerea tu, și, dacă-ți face nazuri, o să-i vorbesc eu! Ține bine, ca să cobor și să trecem la lămâiul următor...

Bărbatul cărunt, cu mustața subțire și hâtră, mută scara câțiva metri mai încolo și, după ce-o fixă bine, ajutându-l pe preot să urce, o luă de la capăt cu pisălogeala:

– Crezi că n-am încercat? Dar nici să-mi deschid gura n-apucaii. Țsta, de încerci să schimbi o vorbă cu el și vede că n-o scoate la capăt, îți demonstrează că cercu-i pătrat. N-am mai întâlnit în viața mea un așa om, care să te scoată din minți cu asemenea ușurință. Te face să-ți pierzi cumpătul, vară-iarnă. Caută să schimbi două vorbe mai mult cu el, și o să pricepi la ce mă refer. Nu fi de acord cu el o singură dată, și o să vezi cum o să te facă să-ți ieși din minți. Cum încerci să spui ceva serios, dar care nu-i este pe plac, îți dă peste cap discuția cât ai zice „pâs”! Și cel mai rău e că mi le servește „științific”, ca să nu pricep eu, neștiutor de carte, ce-mi spune.

– Școala generală pe care ai absolvit-o tu face cât liceul terminat de Anéstis. Nu ești mai neștiutor de carte decât fiul tău, iar tu lucrezi de copil, zi de zi, spre a-ți câștiga pâinea, plus că ai școala vieții.

– Treaba nu e să ne punem pe cântar diplomele și știința de carte, ci cum se folosește fiecare dintre noi de ceea ce știe. El mă amețește cu două-trei lucruri pe care le știe mai bine decât mine și inventează teorii care, deși par logice, sunt aberații. Îți spune, de pildă: 1 e număr, 2 e număr, dar pentru că și 5 e număr, atunci $1 + 2 = 5$.

– Dar asta nu stă în picioare!

– Minteai nu stă în picioare! Este cât se poate de neserios și superficial...

– Ei, acum aiurezi! Încă-i un copil – ceea ce spui tu se potrivește unui copil încă necopt.

– Copil era când se juca de-a v-ați ascunselea și se pitea în faldurile sutanei tale. Acum are mai multe fire de păr în nas și-n urechi decât pe cap. Ți s-a întâmplat să ai vreo dispută cu el, ca să vezi câte mere-s ascunse în desaga-i? Firește că nu! Tu joci rolul băiatului de treabă. Îl iei la tine, mâncați castane coapte și-i spui istorioare până-l ia somnul. Întotdeauna l-ai alintat, niciodată nu l-ai certat. Spune-mi și mie dacă vreodată ai avut vreo neînțelegere în privința a ceva! Măcar o dată! N-ai nimic de spus, ai? Însă asupra-mi, care i le spun pe șleau, Anestis se avântă precum somonul împotriva curentului. Dacă l-aș sfătui să inspire și să expire mai cu putere, ar prefera să i se taie respirația și să crape, numai așa, ca să mă sfideze...

– Ei, dar eu te-am prevenit! Ai fi avut dreptate dacă nu te-aș fi făcut atent! Ia-l cu ușurelul, nu cu reproșul de dimineața până seara...

– Lasă-mă cu ce m-ai dăscălit tu. După Hristos nu mai există profeți. Acu' ce-i de făcut?

– Acum, după ce-ai adus lucrurile în starea asta? Și adică-telea, ce-ai vrea?, ca să te întreb și eu. Să se pornească cu război și asupra mea?

– Bre părințele, asupra ta n-o să se pornească cu război. Te are ca pe un al doilea tată. Ține foarte mult la tine. Ca să nu

mai spun că pe deasupra îi ești și duhovnic! Cel mult, o să te refuze politicos. Iar dacă vei sta de vorbă cu el, s-ar putea să-l și convingi. Mie n-o să catadicsească ăst pierde-vară să-mi dea ascultare.

– Auzi, „al doilea tată” și alte bazaconii! Dacă nu va asculta de tine, care ești „primul tată”, va face ascultare de mine?

– Tu ai vorba mai domoală. Eu îmi sunt muntean și ți-o spun verde în față, și asta-l face îndărătnic. Nu tu îmi ziceai mai adineauri că, dacă-i spui cuiva un lucru într-un fel, acela îți poate mulțumi, dar dacă i-o spui în alt fel, te poate înjura? Și nu dădeai tu ca exemplu că, de-i urezi unui părinte la maternitate „Să-ți trăiască copilul!”, îți va spune „Mulțumesc!”, iar dacă-i vei ura „Să nu-ți moară!” – care înseamnă același lucru –, se va arunca asupra ta? De asta-ți spun! Dacă propunerea va veni din partea ta, măcar îl va pune pe gânduri.

– Nu e numai felul de a o spune, bre binecuvântate, ci și ceea ce ții tu să-i spun eu! Ca și cum ai pune urină într-un pahar cu picior... Hopa! Încă o lămâie cărnosă..., pune-o și pe asta deoparte... Unde rămăseserăm? A, da! Ca și cum ai pune urină într-un pahar frumos de cristal cu picior, și aștepți ca celălalt să-l bea! Tu l-ai bea?

Tatăl cu părul argintiu așeză și lămâia asta în lădița cu cele cărnose. Apăsător de necazul său, gândul nu-i stătea nici la dulceturi, nici la lămâi, mânca-le-ar Raiul!

– Bre taică, dar nu asta se întâmplă și cu politicienii, când amăgesc lumea cu basme?

– Țștia fac tocmai pe dos! Aduc vin nou în burdufuri de rogojină și, după ce sunt aleși, nu mai rămâne nimic în ele. Dar, ca să ne întoarcem la oile noastre, nu poți spune cuiva pe nepusă-masă: „Am hotărât să te faci călugăr!”. Tu însuși știi foarte bine că o asemenea hotărâre se ia în urma chemării dumnezeiești. Și, în primul rând, știi cât de grea e călugăria! Ți-ai mâncat întreaga viață aici, la metoc!

– E grea, o știi, dar atâta amar de lume a ajuns la călugărie, de ce nu și fiu-meu?

– Fiindcă, bre binecuvântate, fiu-tău e... fiu-tău!

– Ai văzut? Și tu socotești că Anéstis e un caz aparte!

– Cu toții suntem niște cazuri aparte, dar la călugărie se ajunge din iubire și spirit de jertfă, tocmai de aceea trebuie să vină dintr-un imbold conștient al jertfirii de sine pentru Dumnezeu. M-ai văzut vreodată dormind mai mult de patru ceasuri pe noapte? Crezi că o să facă față postului și rugăciunilor prelungite? Cincizeci de zile, înainte de Paști, mâncăm o dată pe zi mâncăruri fără untdelemn și fără nici un gust. O să poată Anéstis să urmeze această dietă ascetică sau o să ne mănânce și pe noi de foame? O să poată suporta absența prezenței feminine, când și tu l-ai văzut cum se uită pe furiș după fetele mai chipeșe? Ți-l închipui făcând câte trei-patru sute de metanii mari, ca mine? După primele zece o să rămână la podea și n-o să se ridice nici cu macaraua! Ah, încă ceva! Ți-l închipui trezindu-se în toiul nopții pentru slujbe sau ca să se roage cu șiragul de mătănie? Iar apoi, după o noapte nedormită, să se ducă la câmp și să se topească dând cu sapa în arșița zilei? Ți-amintești în tinerețile noastre ce sudori vărsam ca să facem din landa asta un pământ roditor? Ți-amintești cum am leșinat din pricina sfârșelii și cum alerga răposata ta soție să-mi pună niște zahăr pe limbă ca să-mi revin?

Chir-Ghennatás își amintea totul. Cum ar fi putut să le dea uitării? Om cu puțină știință de carte, dar cu multă îndemânare și plin de râvnă, cu fața brăzdată de riduri în urma muncii cu ziua de o viață. Era un flăcăiandru proaspăt căsătorit când și-a găsit de lucru la metocul acesta – adică la o anexă, aflată în preajma Athenei, a unei mari mănăstiri –, în urmă cu, nici mai mult, nici mai puțin, treizeci și cinci de ani pentru ca, mai apoi, dintr-un simplu muncitor, să ajungă epista-

tul acestuia și omul de bază. Toate treceau prin mâinile sale, rodind, înmulțindu-se și înfrumusețând această mică mănăstire; prin palmele sale pline de bătătură, deformate de truda muncii zilnice și de vremuri; prin mâinile sale viguroase, dar și prin brațele vrednicului părinte Stávros – pe atunci ieromonah proaspăt hirotonit –, cu barba neagră-neagră și păr des, care trepida sub povara gospodăririi metocului, aflat pe umerii săi tineri și necoțți, dar care își avea un prieten și sprijin în colaboratorul său mirean. Însă și chira-Ghennátēna, care-și avea gospodăria într-o rânduială deplină, simțea metocul ca pe a doua ei îndatorire și întotdeauna dedica timp îngrijirii acestuia, ca și cum ar fi fost deopotrivă și preoteasă, și paracliser.

Aceasta era legătura dintre cei doi bărbați, și din ea izvoră îndrăzneala și stăruința lui chir-Ghennatás. Tot aceeași legătură oferea temei și refuzului statornic al clericului:

– Ți-l imaginezi pe Anéstis urmându-mi programul? Și nu pe cel de odinioară, când amândoi eram tineri, ci pe cel de acum, când am lăsat în urmă șaiszeci de leaturi: de s-ar apuca să facă ce fac eu, s-ar prăbuși pe dată. Și să nu fim nedrepti cu Anéstis, cei mai mulți dintre tinerii de astăzi nu sunt învățați cu munca manuală, iar într-o mănăstire toate trec prin mâinile monahului. Apoi, ca să fim sinceri cu noi înșine, carnea își cere drepturile ei, iar fusta te pune pe foc. Eu m-am călugărit fără a-mi pierde fecioria, eram un tânăr de douăzeci și doi de ani și, de vreme ce n-am gustat din „mierea” muierescă, am putut să fac față înfrânării călugărești – dar numai Dumnezeu știe cu câtă nevoie! Anéstis, ți-am mai spus, vede o fustă și nechează ca un armăsar gata de război.

– Dacă intră în horă, o să joace de nevoie!

– Măi binecuvântate, nimeni nu poate „juca” de nevoie o viață întregă! Mai ales când „hora” nu i se potrivește deloc! Sărmanul o să se ofilească! Nu te faci monah cu de-a sila.

– Cu de-a sila te faci și vlădică!

– De când îți vorbesc, și tot nu pricepi că ceea ce vrei e greșit? Și apoi te tot întrebi de unde și-o fi luat fiu-tu încăpățânarea.

– E greșit și păcat ca un măgar de douăzeci și cinci de ani să n-aibă poftă de nimic și să nu vrea, cât e ziulica de mare, decât să stea și să doarmă! E greșit că în viața sa n-a învățat să facă nimic. Un pierde-vară cu patalama! E greșit că preferă să moară de sete dacă fântâna-i departe. Și încă ceva: a fost greșit să fac la vârsta sa trei munci, și acum să fiu ca vai de mine din pricina lor, seara să mă doară genunchii și coatele și să nu pot închide un ochi!

– Așa-i Anéstis, bre binecuvântate! Obișnuiește-te cu ideea că așa este fiu-tu și liniștește-te și tu, ca să se liniștească și el, și noi toți! Am zis: Anéstis e... Anéstis! Un exemplar... unicat!

Anéstis! Unicul său fiu – tema noastră și subiectul discuției lor! Un flăcău înalt, cu plete negre ca pana corbului, veșnic nepieptănate și cu ochi căprui, abia deschiși. Cum îi vedeai genele lungi, întoarse și grele ce-i adumbreau ochii, credeai că ele însele erau pricina blefaroptozei sale. Și nu doar atât! Avea un nas rotund, cu nări largi, și un zâmbet prietenos și politicos, și o limbă ce ieșea ca un viermișor. Obrajii îi erau moi și umflați asemenea unor pernuțe de puf, iar degetele, puha-ve precum niște croasante mici și apetisante. Își târâia pașii un pic adus de spate, de parcă umbra-i îl împovăra, cu umerii lăsați și cu brațele atârând inert pe lângă corp, asemenea unor mâini de marionetă. Dacă-l strigai, nu-și întorcea capul, ci se răsuca cu tot corpul, lent și chinuitor, asemenea unei mumii îmbălsămate. Chiar și felul său de a vorbi era rar și cu glas scăzut, asemenea graiului cuiva pe moarte. Îți spunea prin toate că deviza după care-și conducea viața era „Grăbește-te încet”! Dar foarte încet!

Numele său întreg era Anéstis Ghennatás. Și dacă ești de părere că înfățișarea sa era nedreaptă cu el și că aveai în față

un tânăr zvelt și activ... faci o mare greșeală! Chiar așa era! Un tip lent, puturos, indolent, molatic, un pierde-vară, greoi, delăsător, dar, în același timp, fără resentimente, blajin, blând, amabil, generos, darnic, cu o minte ascuțită și gata oricând să-ți dea replica. Mentea i se punea febril în mișcare când voia să se sustragă de la muncă și efort, să fugă de treabă sau să câștige câteva ceasuri în plus de somn și odihnă. Atunci, într-o fracțiune de secundă, născocea niște idei ingenioase, demne de invidiat, dându-le dreptate celor ce susțin că cele mai mari invenții au fost descoperite de leneși. Cu cât mai iscusită îi era ideea sau cu cât mai mare era efortul pe care trebuia să-l evite, cu atât era mai mândru de sine și se îmbăta cu satisfacția adusă de propria izbândă, ca și cum ar fi băut din vinul cel mai dulce: bucuria eschivării!

În general, se mândrea cu trândăvia sa, socotind-o drept un dar de la Dumnezeu. O harismă din cămărilor dumnezeiești pentru cei aleși și foarte puțini la număr. Și, după cum se spune și în pilda talanților, vom avea de dat socoteală la Judecată dacă nu ne vom folosi de talentele cu care Dumnezeu ne-a înzestrat. Paradoxal și totodată contradictoriu era faptul că nu precupețea efort și timp dacă era nevoit să ducă la împlinire unul din planurile sale bine puse la cale spre a scăpa de o trudă pe care o socotea prea mare și nepotrivită pentru el. Între trândăvie și trudă prefera fără discuție trândăvia, și între două osteneți inevitabile întotdeauna o alegea pe cea mai mică. Un astfel de exemplu caracteristic este felul în care a abandonat la câțiva kilometri de mănăstire mașina tatălui său și a făcut restul drumului pe jos, pretinzând că se stricase. Și asta pentru a evita cursa următoare pe care ar fi avut-o de făcut și care l-ar fi obligat să ajungă în centrul Athenei atât de necruțător și pururi blocat în ambuteiaje, pur și simplu din motivul că n-avea chef să stea în trafic.